

Vor Hesteavls nuværende Stilling og Fremtidsudsigter.

Foredrag i Det kgl. danske Landhusholdningsselskab den 16. Februar
1916 af Statskonsulent *J. Jensen*.

Med den nuværende Stilling forstaar jeg den Situation, der er skabt ved Verdenskrigen, og da denne begyndte umiddelbart efter Tællingen d. 15. Juli 1914, skal jeg give et kort Resumé af dennes Resultater. Den samlede Hestestyrke var 567,000, hvilket var langt det højeste Antal hidtil og sikkert et meget rigeligt Antal. Deraf var 426,000 over 3 Aar og altsaa i arbejdsdygtig Alder, nemlig ca. 225,000 i Jylland og ca. 201,000 paa Øerne, hvor dog ikke alle 3aarige tages i Brug. Af de arbejdsdygtige Heste var igen 87,000 indførte Smaaheste, hvoraf de 67,000 alene var i Jylland. Antallet af Føl (under 1 Aar) var omtrent 49,000, akkurat det samme som ved Tællingen i 1909 og svarende til ca. 55,000 fødte Føl. Krigssituationen medførte en øjeblikkelig Revolution i Hesteverdenen Europa over, idet alle Lande med Undtagelse af Danmark standsede Hesteudførselen, og Tyskland resolut ophævede Indførselsolden paa ca. 70 Kr. Fra Midten af August begyndte saa Opkøbene her, og de tiltog i de følgende Maaneder med rivende Fart og til stadig stigende Priser, der til Slutning naaede en hidtil ukendt Højde, nemlig en Stigning af indtil 100 pCt., ja derover for ringere, men noget mindre for den gode Vare. Salgspriseren paa Udførselsvaren laa omtrent mellem 1000 og 16—1700 Kr. Der købtes »fuldtandede« ar-

bejdsvante, selv ældre Heste; medens Plage nærmest kun afsattes her hjemme, ligeledes til stigende Priser, til Erstatning. Da vi var afskaarne fra Indførsel undtagen fra Island, foruroligede det nærmest sindssyge Opkøb Landbrugets ledende Mænd, saa de fra Oktober foranledigede Udførselsforbud for Føl og Plage, hvilket dog ikke fik nogen Betydning. Omtrent samtidig blev der i Norge tilladt Udførsel af 1200 Heste, som alle gik hertil. Ogsaa fra Sverige ligesom igen fra Norge blev der lidt senere aabent for en begrænset og kontrolleret Udførsel af ældre Heste, og fra Sverige tillige af Føl og Plage. Endelig d. 23. November kom Udførselsforbudet for alle Heste herfra, dog med Dispensation for et Par Uger for opkøbte Heste.

Aarsopgøret for 1914 stiller sig saaledes: Udførsel til 1. August 17,268 — hvilket kun var ganske lidt under forrige Aars — og derefter 77,442, hvorfra der dog maa trækkes ca. 8000, som den normale Udførsel plejer at udgøre — Føllene fraregnede — i Efteraarshalvaaret. Det ekstraordinære Salg indbragte i Følge Beregning efter »Statistisk Aarbog« ca. 80 Mill. Kr.

Indførselen udgjorde i alt ca. 19,500 Stkr., hvilket var noget mere end i 1913, idet der dog i nævnte Tal var flere Føl. Heldigvis havde vi inden Krigen faaet ca. 7000 (Ponier) fra Rusland og 3000 Stkr. fra Sverige, hvortil der i Efteraarshalvaaret kom andre 3000, hvoraf ca. 1000 Føl, samt 4—500 fra Norge og 1300 fra Island. Aarsforsyningen derfra blev forsinket i England, saa den egentlig bør fordobles paa Bekostning af 1915.

Da Udførselen ophørte, standsede al Handel; men mærkværdig nok holdt »Krigsprisen« sig, idet Folk frygtede Hestemangel. Men Frygten viste sig ugrundet, idet Landbruget kom let og godt over Foraarsarbejdet ved en fornuftig Økonomi, tildels ved at tage Plage i Brug og tildels, fornømlig paa Øerne, ved, at mange holdt Heste i Live, som ellers var bestemt til Slagtning. Kun i Byerne, hvor man, fristet af de høje Krigspriser, havde solgt væk,

klagedes der over Hestemangel, der dog vist nærmest skyldtes, at man ikke gerne vilde købe til Dagens Pris. Oprydningen var i dobbelt Betydning en Velsignelse for Landet, dels ved, at den bragte Landbruget og Landet Penge paa et Tidspunkt, da Forholdene var usikre og trykkede, og dels ved at indskrænke Tallet paa de mange unyttige Ædere, som Landbruget havde underholdt, og som med de fordoblede Foderpriser vilde have været en dyr Luksus.

For at konstatere Indvirkningen af Krigen paa Landets Husdyrbestand blev der ekstraordinært afholdt en Kreaturtælling for 1915 d. 15. Maj, hvilket var 2 Maaneder før den planmæssige Tid. Sammenligning bliver derfor for Føllenes Vedkommende, da de fornemlig fødes i April og Maj, ikke fuldt paalidelig. Tællingen gav en Totalsum af 5 2 5 , 7 8 5 Heste, eller ca. 41,000 Stkr. færre end Aaret forud. Nedgangen fra sidste Tælling falder forholdsvis stærkest paa Føllene: med ca. 12,000, hvilket dels kan skyldes den tidligere Aarstid for Tællingen og dels Salg af drægtige Hopper. Thi Opkøbene gik afgjort stærkest ud over Hoppebestanden, der i 1915 for Hopper fra fyldt 6 Aar og opad var ca. 44,000 mindre end i 1914, medens Nedgangen for Vallaker af samme Alder kun var 5000, hvad der sandsynligvis for en stor Del skyldes Indførsel, fornemlig af Vallakker, hvilken endog har bidraget til, at Klassen: Vallaker over 11 Aar var større 1915 end i 1914 baade paa Øerne og i Jylland. Det var nemlig mest gamle, tarvelige Heste, vi modtog fra Norge. Og naar 1 Aars Plagen var tiltaget betydeligt siden 1914, maa Grunden dels ligge i standset Udførsel og dels i forøget Indførsel af Føl dette Aar.

Stillingen har forøvrigt i det forløbne Aar været den, at der er b e d æ k k et en stor Mængde Hopper, for en stor Del i yngre Alder (2- og 3-Aar), end Tilfældet plejer at være. Frygten for, at Avlen skulde have lidt ved Salg af

de mange Hopper, har tilsyneladende efter D y r s k u e r n e at dømme, været ugrundet; thi de gode Hopper, som man kunde have antaget for gode Avlsdyr, der er gaaet bort, har for største Delen været saadanne, der enten har været for gamle eller ikke frugtbare. Af H e s t e s k u e r har der været afholdt færre, end Tilfældet plejer at være, idet de smaa Dyrskuer faldt bort; men de større har ikke staaet tilbage for tidligere Aars, tvertimod udmærkede U n g s k u e t i Vejle sig ved en fyldig og fortrinlig Repræsentation af 2 Aars Hingste, ligesom Skuet for Frederiksborgheste i Hillerød og det belgiske Hesteskue i Gørlev var gode.

Krigen har for saa vidt gjort os Fortræd, som der er bleven lukket for Udførsel hertil af Avlsmateriale fra Belgien og Oldenburg til den fortsatte Krydsningsavl, og, hvad værre er: det maa befrygtes, at selve den belgiske Avl har faaet et saadant Knæk ved Krigen, at der ikke fremtidig kan faas Avlsmateriale derfra.

H e s t e p r i s e n har holdt sig uforandret høj, trods den begrænsede indenlandske Efterspørgsel og Fodervanskelighederne: først Græsmangel, saa ringe Høstudbytte og dobbelte Foderpriser; men H i n g s t e p r i s e r n e er yderligere stegne ved forøget Efterspørgsel. I Jylland, hvor Kampen staar om d e t b e d s t e, handles der om Føl og 1--2 Aars Plage til 20,000 Kr. og mere kontant foruden indtil 30,000 Kr. paa Vilkaar.

Da Høsten viste sig ringe, især i de magrere Egne, og der ved Tilgang af en ny Aargang Plage viste sig Overflod paa Heste, ansøgte Hesteavlsforeningerne i Efteraaret om Udførselstilladelse for 10,000 Vallakker. Efter lange Forhandlinger blev Resultatet, at den blev givet til det tyske Landbrug mod Forpligtelse til at købe direkte af det danske Landbrug.

Efter at Taleren kort havde omtalt forskellige Forhold vedrørende det stedfundne Salg, fremhævede han, at Resultatet af Salgsskuerne er, at Landbruget synes noget at have overvurderet sine Kræfter, idet den 5aarige og de

ældre Aargange allerede var stærkt udtyndede, hvorimod det viser sig, at især Øerne ingenlunde fik rømmet deres Udskud ud, af hvilket der endnu er altfor meget at føde paa.

1915 gik ud uden nævneværdig Udførsel og med en ringe I n d f ø r s e l, mindre end Halvdelen af den ordinære. Deraf har Island vistnok leveret Flertallet, hvoraf dog en Del stammede fra 1914, idet de var blevne opholdt i England; saa der antagelig er kommen ca. 1000 fra Sverige, af de der tilbageholdte, og noget lignende fra Norge.

De islandske Heste har mest været unge og smaa, idet man har skrabet Bunden og taget dem, som tidligere gik til Kulgruberne i England til 50—100 Kr. Nu koster de 2—300.

1916 er begyndt godt nok, og man haaber det bedste for Fremtiden; men at spaa rigtigt om, hvordan denne vil stille sig, er vanskeligt eller umuligt. Krigen har jo hidtil bragt Overraskelser og vil sikkert bringe flere, og hvad endelig Freden derefter skal bringe, er mere end usikkert. Vi ved, at en Krig sluger en Masse Heste, saaledes »Boerkrigen« alene $\frac{1}{2}$ Mill. paa Englands Side; dernæst ved vi, at de krigsførende Magter: Frankrig og Tyskland har skrabet Bunden, og at den belgiske Hesteavl, vor Hovedkonkurrent, sandsynligvis er knækket for lange Tider. Vor svære Avl, hvis vi bliver fri for Krigens Rædsler, vil derved uforskyldt stige i Kvalitet. Og efter alt at dømme er det den svære Avl, der fremtidig synes at have Betingelserne for at gaa af med Sejren, idet Automobilerne jo allerede har givet Luksushesteaflen et Knæk. Da Prisen foruden af Tidskonjunkturerne bestemmes af Efterspørgsel og Tilbud, synes vore Chancer jo gode i det hele taget for en lønnende Hesteforretning i Fremtiden. Men om en ren Guldakder er det sikkert letsindigt at spaa; thi her griber saa mange Forhold ind, som ikke kan overses eller beregnes. Som Fabrikanter maa vi søge at tilfreds-

stille Markedets Krav, og de forandrer sig og vil muligvis blive anderledes efter Krigen, hvor Hestene har bestaaet en haard Prøve. De, der har gennemgaaet den bedst, vil sikkert blive toneangivende. Men endnu ved man jo intet derom. Inden Krigen var en kolossal Trækhest, af belgisk Type, den, der var i Velten og betaltes højst. Under Krigen har den Slags ikke været søgt, og det gælder saavel Fastlandet som England. Fra Konsulent H a r a l d F a b e r har jeg paa Forespørgsel modtaget følgende Priser paa svære Heste i England: 1. Klasses Karreheste, der tidligere betaltes med 90—100 Lstr., er ikke stegne nævneværdig i Pris; gode, fuldtandede Heste, der før Krigen kostede 65—70 £, betales nu med 15 £ mere, og mindre, lettere Arbejdsheste (van horses), der før kostede 40—45 £, betales nu med ca. 20 £ mere. Avlsdyr er stegne stærkt.

Det ses altsaa, at dèr som her er det Mellemslagsen, der bliver forholdsvis bedst betalt; men Stigningen er rigtignok langt fra saa stor som her.

Da Hesteavl er en Forretning paa langt Sigt: 5—6 Aar, og man let kan beregne fejl, hvad Fremtidstypen angaar, synes det et Held, at vor Hest er en »Mellemsform«, der kan udvikles i forskellig Retning efter Markedets og vore egne Krav. Dog én Ting er givet, at d a a r l i g e H e s t e er der kun Afsætning for under rent ekstraordinære Forhold, som en ny Verdenskrig, hvorfor det absolut maa fraraades at forcere Tillæget ud over rimelige Grænser, d: benytte d a a r l i g e Avlsdyr, der jo atter giver daarligt Afkom; thi der er næppe nogen Gren af den landøkonomiske Produktion, der er slettere end et slet Hestetillæg. Paa den anden Side har et godt Tillæg i en lang Aarrække været en forholdsvis lønnende Forretning, og det vil den sikkert vedblive at være i en nærmere Fremtid.

Men ved at skue ind i Fremtiden gør man rigtigst i ogsaa at tage alle Vanskeligheder, der sikkert vil komme til at indvirke paa Hestekonjunkturerne i Tiden efter Krigen — i hvilken Grad ingen kender — med i Betragtning.

Af saadanne er den mest nærliggende: en øjeblikkelig Oversvømmelse af Militærheste, der bliver fri ved Fredslutningen. De kan let komme til at trykke Prisen en Tid. Saa gør man vistnok ogsaa rigtigt i at regne med, at Tyskerne, der er blevne vante til at spare og bruge Surrogater paa alle Kanter, fremtidig vil økonomisere stærkt med Hestekraften, især hvis den skulde vedblive at være uforholdsmæssig dyr. Man maa sikkert ogsaa her gøre Regning paa en vis *P e n g e m a n g e l* hos vore Kunder. Endvidere er det allerede en Kendsgerning, at *m e k a n i s k T r æ k k r a f t* har begyndt en sejrrig Konkurrence med Hestene paa mange Felter og ikke paa de daarligste, hvilket den forholdsvis Flovhed paa Luksushestemarkedet er Bevis for. Men ogsaa i de store Byforretninger, hvor det drejer sig om Lastkørsel, tiltager Automobilerne, især paa de sværeste Hestes Bekostning, og der er heller ingen Tvivl om, at Teknikken efter Krigen, naar der ikke længere bliver presserende Brug for dens Hjælp i Ødelæggelsens Tjeneste, vil kaste sig over Kræftmaskiner af alle Slags, saa de baade bliver billigere og bedre end nu. Krigsvæsenet, Landbruget og Forretningslivet af mere blandet Natur vil sandsynligvis i den nærmere Fremtid blive de stabile Kunder; men det er ikke dem, der betaler bedst. Men hvordan Forretningslivet ellers vil forme sig, om der vil komme gode eller daarlige Tider, hvoraf Hestekonjunkturerne vil komme til at afhænge, er skjult, kun aner man, at de større Lande vil omgærde sig med *T o l d m u r e* saa høje, at det vil kræve Ofre af de udenforstaaende at komme over dem.

Konklusionen af alle de her anførte Præmisser bliver paa det nærmeste: at Hestene ikke er dødsdømte; men at der vil blive Brug for dem en rum Tid endnu, i alt Fald visse Slags, og at der hos vore Kunder, Tyskerne, er og længe vil blive Hestemangel. Under saadanne Forhold har Sælgerne altid en gunstig Chance og bliver medbestemmende om Prisen, der har holdt sig højt under

hele Krigen, saa der er Haab om, da vi selv til dels er udtømt ved Krigsopkøbene, hvilket Hul det tager Aar om at faa fyldt, at vi vil kunne holde Prisen nogenlunde oppe, saa Hestetillæg vil vedblive at være lønnende. Men rigtignok kun under den Forudsætning, at Avlen drives fornuftigt, d: at vi producerer den Vare, som vi har Betingelser for og Markedet kræver, og at vi ikke ødelægger Forretningen for os selv ved Masseproduktion af Vragods.

Foredraget blev efterfulgt af følgende Diskussion:

Statskonsulent, Ritmester *Schwarz-Nielsen* takkede sin Kollega for de Udtalelser, han her var fremkommet med. I det af Foredragsholderen fremførte var der forskellige Meddelelser, som Taleren kunde ønske at knytte Bemærkninger til, saaledes med Hensyn til Slutningsbemærkningen om Frederiksborg Hesten. Det vi her bør arbejde hen til, er mellemstore Heste, og Taleren var som Statskonsulent i den lettere Hesteavl glad for, at Foredragsholderen var af samme Mening, idet dette viste, at den Vej, man her er gaaet, er den rette, og Opdrætterne synes jo ogsaa at være af den samme Mening. Vi søger at forøge Væksten af Frederiksborg Hestene, men samtidig søger vi at holde Ædelheden vedlige. Taleren troede at kunne sige, at der er en ret udbredt og almindelig Tilfredshed med denne Avl.

Foredragsholderen havde omtalt Belgierne og Oldenborgerne som et Materiale, der blev benyttet til Indkrydsning; dette passede ikke for Oldenborgernes Vedkommende, thi vi bruger dem til Renavl, og vil meget nødig komme ind paa at bruge dem til Indkrydsning, hvilket vi anser for værende meget uheldigt. Vi har faaet en hel Del tarvelige Oldenborg-Hingste ind i Landet, og de gør nærmest kun Skade.

Inspektør *Sogaard*, Skulderupholm, omtalte forskellige Forhold vedrørende det stedfundne Hestesalg fra Sjælland til de fremmede Opkøbere. Til Statskonsulent *Schwarz-Nielsens* Udtalelser vilde Taleren sige, at man paa hans Egn saa Fordele ved at krydse de daarlige Hopper med tysk Halvblod, da man derved opnaar at faa en ganske god Brugshest, men man skal ikke benytte Frederiksborghingste til Krydsningen. Den danske Remontekommission køber nu en Del betydelig sværere Heste til Militærbrug, end den har gjort tidligere.

Folketingsmand *Pinstrup* udtalte sin Glæde over at høre Statskonsulent *Jensen* bekræfte, at Frygten for at Landmæn-

dene solgte bort af deres Heste, ikke var begrundet, og dette beviser jo, at de er saa fornuftige, at de ikke saver den Gren af, som de selv sidder paa. Naar vi i Jylland villig gik med til Udførselsforbud for Føl og Plagge, saa var dette nærmest at betragte som en Slags Lynafleder, vi haabede derved at undgaa Udførselsforbud for ældre Heste, men vi fik det jo senere alligevel. Taleren ønskede gerne at spørge Foredragsholderen, hvorledes han mente, det vilde stille sig med Hensyn til at faa et Indførselsforbud for Heste. Vi fik jo i Fjor en hel Del gamle Heste fra Norge, og nu er der atter frigivet en Del saavel i Norge som i Sverige. Indførsel af islandske Heste vil jo ikke blive berørt af et saadant Indførselsforbud, og fra Rusland kommer der ingen Heste nu under Krigen. Der er nu givet Tilladelse til Udførsel af 10,000 Heste, og det er jo muligt, at de kan blive udført i Løbet af indeværende Aar, men dette er dog kun en Femtedel af den normale aarlige Tilvækst til vor Hestebestand. Spørgsmaalet har været rejst før, og det vil maaske komme frem igen med større Styrke.

Statskonsulent *J. Jensen* var i Fjor en Modstander af at faa Udførselsforbud, og *Pinstrup* havde jo selv hævdet, at Landmændene behøvede ikke noget Formynderskab. Dette Spørgsmaal strejfer dog lidt Politiken, og her bør Fagkundskaaben træde til Side. Taleren vilde gerne give baade svenske og Nordmænd og andre kristne Mennesker Tilladelse til at komme her til Landet med deres Heste.

Det, den norske Kommission i Fjor stemplede som værdigt til Eksport, var for Størstedelen gamle, magre Heste. Dersom Indførselen hertil paa praktisk Maade kunde ordnes saaledes, at vi f. Eks. selv valgte, hvad der maatte komme hened, saa var det noget andet. Det ser meget rimeligt ud, om der blev lukket for alm. Indførsel, saa at vi ikke her blev som en Slags Forsørgelsesanstalt for gamle udslidte Heste.

Folketingsmand *Pinstrup* var ogsaa Tilhænger af fri Handel, naar blot vi saa ogsaa har fri Udførsel, men med en aarlig Tilvækst af 50,000 Heste, vil vi jo snart staa med et stort Overskud.

Grev *Ahlefeldt Laurvigen*, Hvidkilde, bemærkede, at en Del af de mindre Gaardmænd og Husmænd havde solgt deres Heste, og de har senere haft Brug for at faa disse erstattede og har da anvendt de billigere og tarveligere Heste, som er bleven indført hertil. Taleren var af den Formening, at det var ret farligt at forbyde Indførsel af Heste.